

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

മഹർഷി വേദവ്യാസപ്രണീതം ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ചതുർഥസ്കന്ധേ നവമോഽധ്യായഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ
ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം
॥ ചതുർഥസ്കന്ധേ നവമോഽധ്യായഃ ॥

മൈത്രേയ ഉവാച
ത ഏവമുത്സന്നഭയാ ഉരുക്രമേ
കൃതാവനാമാഃ പ്രയയുസ്ത്രിവിഷ്ടപം ।
സഹസ്രശീർഷാപി തതോ ഗരുത്തതാ
മധോർവനം ഭൃത്യദിദൃക്ഷയാ ഗതഃ ॥ 1 ॥

സ വൈ ധിയാ യോഗവിപാകതീവ്രയാ
ഹൃത്പദ്മകോശേ സ്തുരിതം തഥിത്പ്രഭം ।
തിരോഹിതം സഹസൈവോപലക്ഷ്യ
ബഹിഃസ്ഥിതം തദവസ്ഥം ദദർശ ॥ 2 ॥

തദർശനേനാഗതസാധ്യസഃ ക്ഷിതാ -
വവന്ദതാംഗം വിനമയു ദണ്ഡവത് ।
ദൃഗ്ഭ്യാം പ്രപശ്യൻ പ്രപിബന്നിവാർദകഃ
ചുംബന്നിവാസ്യേന ഭുജൈരിവാശ്ഠിഷൻ ॥ 3 ॥

സ തം വിവക്ഷന്തമതദിദം ഹരിഃ
ഇന്താത്യാസ്യ സർവസ്യ ച ഹൃദ്യവസ്ഥിതഃ ।
കൃതാഞ്ജലിം ബ്രഹ്മമയേന കംബുനാ
പസ്തർശ ബാലം കൃപയാ കപോലേ ॥ 4 ॥

സ വൈ തദൈവ പ്രതിപാദിതാം ഗിരം
 ദൈവീം പരിജ്ഞാതപരാത്മനിർണ്ണയഃ |
 തം ഭക്തിഭാവോദ്യോഗാദസത്യരം
 പരിശ്രുതോരുശ്രവസം ധ്രുവക്ഷിതിഃ || 5 ||

ധ്രുവ ഉവാച
 യോന്തഃ പ്രവിശ്യ മമ വാചമിമാം പ്രസുപ്താം
 സഞ്ജീവയത്യഖിലശക്തിധരഃ സ്വധാജ്ഞാ |
 അന്യാംശ്ച ഹസ്തചരണശ്രവണത്യഗാദീൻ
 പ്രാണാൻ നമോ ഭഗവതേ പുരുഷായ തുഭ്യം || 6 ||

ഏകസ്തുമേവ ഭഗവന്നിദമാത്മശക്ത്യാ
 മായാഖ്യയോരുഗുണയാ മഹാഭാദ്യശേഷം |
 സൃഷ്ടാനുവിശ്യ പുരുഷസ്തദസദ്ഗുണേഷു
 നാനേവ ദാരുഷു വിഭാവസുവദ്വിഭാസി || 7 ||

ത്വദുത്തയാ വയുനയേദമചഷ്ട വിശ്വം
 സുപ്തപ്രബുദ്ധ ഇവ നാമ ഭവത്പ്രപന്നഃ |
 തത്ത്വപവർഗ്യശരണം തവ പാദമൂലം
 വിസ്മയതേ കൃതവിദാ കഥമാർത്ഥബന്ധോ || 8 ||

നൂനം വിമുഷ്ടമതയസ്സവ മായയാ തേ
 യേ ത്വാം ഭവാപ്യയവിമോക്ഷണമന്യഹേതോഃ |
 അർചന്തി കൽപകതരും കുണപോപഭോഗ്യ -
 മിച്ഛന്തി യത്സ്പർശജം നിരയ്യേപി നൃണാം || 9 ||

യാ നിർവൃതിസ്തന്നുഭൂതാം തവ പാദപദ്മ -
 ധ്യാനാദ്ഭവജ്ജനകമാശ്രവണേന വാ സ്യാത് |

സാ ബ്രഹ്മണി സ്വമഹിമന്യപി നാഥ മാ ഭൂത്
കിം ത്വന്തകാസിലുലിതാത്പതതാം വിമാനാത് || 10 ||

ഭക്തിം മുഹുഃ പ്രവഹതാം ത്വയി മേ പ്രസംഗോ
ഭൂയാദനന്ത മഹതാമമലാശയാനാം |
യേനാഞ്ജസോൽബണമുരുവ്യസനം ഭവാഞ്ചിം
നേഷ്യേ ഭവദ്ഗുണകഥാമൃതപാനമത്തഃ || 11 ||

തേ ന സുരന്ത്യതിതരാം പ്രിയമീശ മർത്യം
യേ ചാൻവദഃ സുതസുഹൃദ്ഗൃഹവിത്തദാരാഃ |
യേ ത്വബ്ജനാഭ ഭവദ്വീര്യപദാരവിന്ദ -
സൗഗന്ധ്യലുബ്ധഹൃദയേഷു കൃതപ്രസംഗാഃ || 12 ||

തിര്യങ്നഗദ്വിജസരീസുപദേവദൈത്യ -
മർത്യാദിഭിഃ പരിചിതം സദസദ്വിശേഷം |
രൂപം സ്ഥവിഷ്ടമജ്ഞ തേ മഹദാദ്യനേകം
നാതഃ പരം പരമ വേദ്മി ന യത്ര വാദഃ || 13 ||

കൽപാന്ത ഏതദഖിലം ജ്വരേണ ഗൃഹ്ണൻ
ശേതേ പുമാൻ സ്വദ്യഗനന്തസഖസ്തദങ്കേ |
യന്നാഭിസിന്ധുരുഹകാഞ്ചനലോകപദ്മ -
ഗർഭേ ദ്യുമാൻ ഭഗവതേ പ്രണതോഽസ്മി തസ്മൈ || 14 ||

ത്വം നിത്യമുക്തപരിശുദ്ധവിബുദ്ധ ആത്മാ
കൂടസ്ഥ ആദിപുരുഷോ ഭഗവാംസ്തർയധീശഃ |
യദ്ബുദ്ധ്യവസ്ഥിതിമഖണ്ഡിതയാ സ്വദ്യഷ്ടാ
ദ്രഷ്ടാ സ്ഥിതാവധിമഖോ വ്യതിരിക്ത ആസ്തേ || 15 ||

യസ്മിൻ വിരുദ്ധഗതയോ ഹൃനിശം പതന്തി
വിദ്യാദയോ വിവിധശക്തയ ആനുപൂർവ്വാത് |

തദ്ബ്രഹ്മ വിശ്വഭവമേകമനന്തമാദ്യ -

മാനന്മാത്രമവികാരമഹം പ്രപദ്യേ || 16 ||

സത്യാശിഷോ ഹി ഭഗവംസ്തവ പാദപദ്മ -

മാശീസ്തമാനുഭജതഃ പുരുഷാർഥമൂർത്തേഃ |

അപ്യേവമർയ ഭഗവാൻ പരിപാതി ദീനാൻ

വാശ്രേവ വത്സകമനുഗ്രഹകാതരോസ്സാൻ || 17 ||

മൈത്രേയ ഉവാച

അമാഭിഷുത ഏവം വൈ സത്സങ്കൽപേന ധീമതാ |

ഭൃത്യാനുരക്തോ ഭഗവാൻ പ്രതിനന്ദേദമബ്രവീത് || 18 ||

ശ്രീഭഗവാനുവാച

വേദാഹം തേ വ്യവസിതം ഹൃദി രാജൻയബാലക |

തത്പ്രയച്ഛാമി ഭദ്രം തേ ദുരാപമപി സുവ്രത || 19 ||

നാൻയൈരധിഷ്ഠിതം ഭദ്ര യദ്ഭ്രാജിഷ്ണു ധ്രുവക്ഷിതി |

യത്ര ഗ്രഹർക്ഷതാരാണാം ജ്യോതിഷാം ചക്രമാഹിതം || 20 ||

മേഘ്യാം ഗോചക്രവത്സ്ഥാസ്തു പരസ്താത്കൽപവാസിനാം |

ധർമോന്മീഃ കശ്യപഃ ശുക്രോ മൂനയോ യേ വനൗകസഃ |

ചരന്തി ദക്ഷിണീകൃത്യ ഭ്രമന്തോ യത്സതാരകാഃ || 21 ||

പ്രസ്ഥിതേ തു വനം പിത്രാ ദത്ത്വാ ഗാം ധർമസംശ്രയഃ |

ഷട്ത്രിംശദ്വർഷസാഹസ്രം രക്ഷിതാവ്യാഹതേന്ദ്രിയഃ || 22 ||

ത്വദ്ഭ്രാതര്യുത്തമേ നഷ്ടേ മൃഗയായാം തു തൻമനാഃ |

അൻവേഷന്തീ വനം മാതാ ദാവാഗ്നിം സാ പ്രവേക്ഷ്യതി || 23 ||

ഇഷ്ടാ മാം യജ്ഞഹൃദയം യജ്ഞൈഃ പുഷ്കലദക്ഷിണൈഃ |

ഭുക്ത്വാ ചേഹാശിഷഃ സത്യാ അന്തേ മാം സംസ്മരിഷ്യസി || 24 ||

തതോ ഗന്താസി മത്സ്ഥാനം സർവലോകനമസ്കൃതം |
ഉപരിഷ്ടാഭ്യുഷിഭ്യസ്തും യതോ നാവർതതേ ഗതഃ || 25 ||

മൈത്രേയ ഉവാച
ഇത്യർചിതഃ സ ഭഗവാനതിദിശ്യാത്മനഃ പദം |
ബാലസ്യ പശ്യതോ ധാമ സ്വമഗാദ് ഗരുഡധ്വജഃ || 26 ||

സോഽപി സങ്കൽപജം വിഷ്ണോഃ പാദസേവോപസാദിതം |
പ്രാപ്യ സങ്കൽപനിർവാണം നാതിപ്രീത്യാഭ്യഗാത്പുരം || 27 ||

വിദൂര ഉവാച
സുദൂർലഭം യത്പരമം പദം ഹരേ -
ർമായാവിനസ്തച്ചരണാർചനാർജിതം |
ലബ്ധ്വാപ്യസിദ്ധാർഥമിവൈകജന്മനാ
കഥം സ്വമാത്മാനമന്യതാർഥവിത് || 28 ||

മൈത്രേയ ഉവാച
മാതുഃ സപത്ന്യാ വാഗ്ബാണൈർഹൃദി വിദ്ധസ്തൂ താൻ സ്മരൻ |
നൈച്ഛൻമുക്തിപതേർമുക്തിം തസ്മാത്താപമുപേയിവാൻ || 29 ||

ധ്രുവ ഉവാച
സമാധിനാ നൈകഭവേന യത്പദം
വിദുഃ സനന്ദാദയ ഊർധ്വരേതസഃ |
മാസൈരഹം ഷഡ്ഭിരമുഷ്യ പാദയോഃ
ഛായാമുപേത്യാപഗതഃ പൃഥങ്മതിഃ || 30 ||

അഹോ ബത മാനാത്മ്യം മന്ദഭാഗ്യസ്യ പശ്യത |
ഭവച്ഛിദഃ പാദമൂലം ഗത്യായാചേ യദന്തവത് || 31 ||

മതിർവിദൂഷിതാ ദേവൈഃ പതദ്ഭിരസഹിഷ്ണുഭിഃ |
യോ നാരദവചസ്തഥ്യം നാഗ്രാഹിഷമസത്തമഃ || 32 ||

ദൈവീം മായാമുപാശ്രിത്യ പ്രസുപ്ത ഇവ ഭിന്നദൃക് |
തപ്യേ ദ്വിതീയേപ്യസതി ഭ്രാത്യഭ്രാത്യവ്യഹൃദ്രുജാ || 33 ||

മയൈതത്പ്രാർഥിതം വ്യർഥം ചികിത്സേവ ഗതായുഷി |
പ്രസാദ്യ ജഗദാത്മാനം തപസാ ദുഷ്ടസാദനം |
ഭവച്ഛിദമയാച്ഛേഹം ഭവം ഭാഗ്യവിവർജിതഃ || 34 ||

സ്വാരാജ്യം യച്ഛതോ മൗഢ്യാൻമാനോ മേ ഭിക്ഷിതോ ബത |
ഈശ്വരാത്ക്ഷീണപുണ്യേന ഫലികാരാനിവാധനഃ || 35 ||

മൈത്രേയ ഉവാച
ന വൈ മുകുന്ദസ്യ പദാരവിന്ദയോ
രജോജുഷസ്താത ഭവാദൃശാ ജനാഃ |
വാഛരന്തി തദാസ്യമൃത്യേർമമാത്മനോ
യദൃച്ഛയാ ലബ്ധമനഃ സമൃദ്ധയഃ || 36 ||

ആകർണ്യാത്മജായാന്തം സമ്പരേത്യ യഥാഗ്നിഗതം |
രാജാ ന ശ്രദ്ദധേ ഭദ്രമഭദ്രസ്യ കൂതോ മമ || 37 ||

ശ്രദ്ധായ വാക്യം ദേവർഷേർഹർഷവേഗേന ധർഷിതഃ |
വാർത്താഹർതുരതിപ്രീതോ ഹാരം പ്രാദാൻമഹാധനം || 38 ||

സദശ്വം രഥമാരുഹ്യ കാർതസ്വരപരിഷ്കൃതം |
ബ്രാഹ്മണൈഃ കുലവൃദ്ധൈശ്ച പര്യസ്തോഽമാത്യബന്ധുഭിഃ || 39 ||

ശംഖദുന്ദുഭിനാദേന ബ്രഹ്മഘോഷേണ വേണുഭിഃ |
നിശ്ചക്രാമ പുരാത്തൂർണമാത്മജാഭിക്ഷണോത്സുകഃ || 40 ||

സുനീതിഃ സുരുചിശ്ചാസ്യ മഹിഷ്യൗ രുക്മഭൂഷിതേ |
ആരുഹ്യ ശിബികാം സാർധമുത്തമേനാഭിജഗ്മതഃ || 41 ||

തം ദൃഷ്ട്വാപവനാഭ്യാശ ആയാന്തം തരസാ രമാത് |
അവരുഹ്യ നൃപസ്തൂർണമാസാഭ്യ പ്രേമവിഹ്വലഃ || 42 ||

പരിരേഭ്യംഗജം ദോർഭ്യാം ദീർഘോത്കംഠമനഃ ശ്വസൻ |
വിഷ്യക്തസേനാംഘ്രിസംസ്തർശഹതാശേഷാഘബന്ധനം || 43 ||

അമാജിഘ്രൻമുഹൂർമൂർധ്നി ശീതൈർനയനവാരിഭിഃ |
സ്താപയാമാസ തനയം ജാതോദ്ദാമമനോരമഃ || 44 ||

അഭിവന്ദ്യ പിതഃ പാദവാശീർഭിശ്ചാഭിമന്ത്രിതഃ |
നനാമ മാതരൗ ശീർഷ്ണാ സത്കൃതഃ സജ്ജനാഗ്രണീഃ || 45 ||

സുരുചിസ്തം സമുത്ഥാപ്യ പാദാവനതമർഭകം |
പരിഷ്വജ്യാഹ ജീവേതി ബാഷ്പഗദ്ഗദയാ ഗിരാ || 46 ||

യസ്യ പ്രസന്നോ ഭഗവാൻ ഗുണൈർമൈത്ര്യാദിഭിർഹരിഃ |
തസ്മൈ നമന്തി ഭൂതാനി നിഗ്ലമാപ ഇവ സ്വയം || 47 ||

ഉത്തമശ്ച ധ്രുവശ്ചോദാവന്യോന്യം പ്രേമവിഹ്വലൗ |
അംഗസംഗാദുത്പുലകാവസ്രൗഘം മുഹൂരുഹതഃ || 48 ||

സുനീതിരസ്യ ജനനീ പ്രാണേഭ്യോപി പ്രിയം സുതം |
ഉപഗുഹ്യ ജഹാവാധിം തദംഗസ്തർശനിർവൃതാ || 49 ||

പയഃ സ്തനാഭ്യാം സുസ്രാവ നേത്രജൈഃ സലിലൈഃ ശിവൈഃ |
തദാഭിഷിച്യമാനാഭ്യാം വീര വീരസുഖോ മുഹൂഃ || 50 ||

താം ശശംസൂർജ്ജനാ രാജ്ഞീം ദിഷ്ട്വാ തേ പുത്ര ആർതിഹാ |
പ്രതിലബ്ധശ്ചിരം നഷ്ടോ രക്ഷിതാ മണ്ഡലം ഭുവഃ || 51 ||

അഭ്യർചിതസ്ത്വയാ നൂനം ഭഗവാൻ പ്രണതാർതിഹാ |
യദനുധ്വായിനോ ധീരാ മൃത്യും ജിഗൃഃ സുദുർജയം || 52 ||

ലാൽയമാനം ജനൈരേവം ധ്രുവം സഭ്രാതരം നൃപഃ |
ആരോപ്യ കരിണീം ഹൃഷ്ടഃ സ്തൂയമാനോഽവിശത്പുരം || 53 ||

തത്ര തത്രോപസങ്കുപ്തൈർലസൻമകരതോരണൈഃ |
സവൃന്ദൈഃ കദലീസ്തന്ദൈഃ പൂഗപോതൈശ്ച തദ്വിയൈഃ || 54 ||

ചൂതപൽലവവാസഃസ്രങ്മുക്താദാമവിലംബിഭിഃ |
ഉപസ്തൂതം പ്രതിദ്വാരമപാം കുന്ദൈഃ സദീപകൈഃ || 55 ||

പ്രാകാരൈർഗോപുരാഗാരൈഃ ശാതകുന്ദപരിച്ഛൈഃ |
സർവതോഽലങ്കൃതം ശ്രീമദ്വിമാനശിഖരദ്വഭിഃ || 56 ||

മൃഷ്ടചത്വരരഥ്യാട്ടമാർഗം ചന്ദനചർചിതം |
ലാജാക്ഷതൈഃ പുഷ്പഫലൈസ്തണ്ഡുലൈർബലിഭിര്യുതം || 57 ||

ധ്രുവായ പഥി ദൃഷ്ടായ തത്ര തത്ര പുരസ്ത്രിയഃ |
സിദ്ധാർമാക്ഷതദധ്യംബുദുർവാപുഷ്പഫലാനി ച || 58 ||

ഉപജഹ്രൂഃ പ്രയുജ്ഞാനാ വാത്സൽയാദാശിഷഃ സതീഃ |
ശുൺവംസ്തദ്വൽഗുഗീതാനി പ്രാവിശദ്ഭവനം പിതൂഃ || 59 ||

മഹാമണിവ്രാതമയേ സ തന്മിൻ ഭവനോത്തമേ |
ലാലിതോ നിതരാം പിത്രാ ന്യവസദ്വിവി ദേവവത് || 60 ||

പയഃഫേനനിഭാഃ ശയ്യാ ദാന്താ രുക്മപരിച്ഛദാഃ |
ആസനാനി മഹാർഹാണി യത്ര രൗക്മാ ഉപസ്തരാഃ || 61 ||

യത്ര സ്തടികകുഡ്യേഷു മഹാമാരകതേഷു ച |
മണിപ്രദീപാ ആഭാന്തി ലലനാരത്നസംയുതാഃ || 62 ||

ഉദ്യാനാനി ച രദ്യാണി വിചിത്രൈരമരദ്രുമൈഃ |
കുജദ്വിഹംഗമിമുനൈർഗായൻ മത്തമധുവ്രതൈഃ || 63 ||

വാപ്യോ വൈദൂർയസോപാനാഃ പദ്മോത്പലകുമുദ്വതീഃ |
ഹംസകാരണ്ഡവകുലൈർജുഷ്ടാശ്ചക്രാഹ്വസാരസൈഃ || 64 ||

ഉത്താനപാദോ രാജർഷിഃ പ്രഭാവം തനയസ്യ തം |
ശ്രുത്വാ ദൃഷ്ട്വാദ്ഭുതതമം പ്രപേദേ വിസ്മയം പരം || 65 ||

വീക്ഷ്യോഽവയസം തം ച പ്രകൃതീനാം ച സമ്മതം |
അനുരക്തപ്രജം രാജാ ധ്രുവം ചക്രേ ഭുവഃ പതിം || 66 ||

ആത്മാനം ച പ്രവയസമാകലയു വിശാമ്പതിഃ |
വനം വിരക്തഃ പ്രാതിഷ്ഠദ്വിമൃശന്നാത്മനോ ഗതിം || 67 ||

|| ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
ചതുർഥസ്കന്ധേ ധ്രുവരാജാഭിഷേകവർണനം നാമ നവമോദ്യായഃ ||